

יד
מהרי"ץ

שערי יצחק

השיעור השבועי

מפי מרן הגאון
הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

נמסר במוצש"ק
מקץ
טבת ה'תשע"ז ב'שכ"ח
בבית המדרש "פעולת צדיק"
בני ברק

נושאי השיעור:

מה הפריע ליונים בשמירת השבת, והשלמה בעניין "הנח לנו אבינו ואל תהי צרה ויגון ביום מנוחתנו".

הבנת העניין ש-36 הנרות שמדליקים בחנוכה (ללא השמש) מכוונות כנגד 36 המסכתות שיש עליהם גמרא.

השלמה בעניין סיום הש"ס בחבורה.

מעשה בהגר"א וסרמן הי"ד שנפגש עם חייט עשיר.

תשובה לשואל בעניין הפרשת חלה כדעת האר"י, דהיינו אחד ממ"ח בעיסה.

מאיזה שיעור עיסה צריך להפריש חלה.

בעניין הפרשת חלה על לחות.

כל הזכויות שמורות

יוצ"ל ע"י מוסדות יד מהרי"ץ בני ברק

טלפקס: 03-5358404. נייד: 050-4140741

דוא"ל: yad@maharitz.co.il

להאזנה לשיעור דרך הטלפון:

קול יהודי תימן – 072-33-23-642

שלוחה 6

קול הלשון – 03-6171031

מספר השיעור במערכת קול הלשון – 506

מספר השיעור בדיסקים ובקו "קול יהודי תימן" – 382

ניתן להקדיש כל שיעור להצלחה ולרפואה, או לעילוי נשמת.
השם יוזכר בל"נ בתחילת השיעור מפי מרן הגאון שליט"א,
וכן באמירת "מי שבירך" בסוף השיעור.
פרטים בטלפון: 050-4140741. נא לתאם זאת לפני השיעור.
והתורמים והמסייעים להפצת התורה ולזיכוי הרבים,
ימלא המקום ב"ה כל משאלות ליבם לטובה. אכ"ר.

שלהם? הרי המלחמה שלהם היתה כנגד תורת ישראל. הם הבינו, שאם הם יגזרו על הכל, הדבר לא יצליח, לכן הם "הלכו" על חלק מן המצוות. הרי ישנן תרי"ג מצוות, שש מאות ושלוש עשרה מצוות, אז הם גזרו רק על שלוש מצוות, בכדי שאולי היהודים יתפתו, כי שש מאות ועשר מצוות נשארו, רק שלוש תבטלו. כך הם חשבו שיצליחו. אבל השאלה היא, למה הם בחרו דוקא את השלוש הללו?

ונותנים לכך, טעמים מטעמים שונים. כתבתי על כך בס"ד גם בשמן למאור, בביאורים על מגילת בני חשמונאי, וכבר הראשונים והאחרונים מדברים על השאלה הזאת.

עלה בדעתי, דבר נוסף, לגבי השבת. למה הם גזרו על השבת? מה הפריע להם? הרי בעצם, זאת היתה עצת אנטיוכס, כפי שהבאנו ממגילת בני חשמונאי, ענה ואמר להדברוהי וכו', כען איתו ונסק עליהון, ונבטיל מנהון קימא דגזיר עליהון, שבתא וירחא ומהולתא. הדבר הראשון, זאת השבת.

בשיעור מוצש"ק מטות ה'תשע"ו, דיברנו על השאלה, מדוע אנחנו מבקשים בתפילת מנחה של שבת, ובנוסף רצה והחליצנו, ואל תהי צרה ויגון ביום מנוחתנו. כביכול ישנה משמעות, שבימים האחרים, לא נורא. קשה לכאורה מדוע אנחנו מדברים רק על שבת, שביום הזה, לא תהיה צרה ויגון. וביארנו על כך בס"ד כי ח"ו מי שנהיה חולה ביום שבת, זהו דבר מסוכן. לכן אנחנו מבקשים על כך, באופן מיוחד. אם כן אין פירוש, שלגבי הימים האחרים, לא נורא אם תהיה איזו צרה. אלא שהצרה של שבת, המחלה של שבת, מי שמתחיל להיות חולה בשבת, החולי שלו הוא מסוכן. כך מהרי"ץ אומר [עץ חיים ח"א דף ע"ז]. והוספנו שאותו הדבר, לגבי צרות אחרות ח"ו. אם הצרה מתחילה בשבת. לכן מבקשים, אל תהי צרה ויגון ביום מנוחתנו, כי ח"ו זהו

השיעור מוקדש לרפואת הגאון הגדול רבי אהרן לייב שטיינמן שליט"א. המקום ברוך הוא ישלח לו רפואה שלימה בתוך כל חולי עמו ישראל, אורך ימים ושנות חיים ושלוש יוסיפו לך, אכ"ר.

ביקשו שבתחילת השיעור נאמר את הנושאים, הרב ניר טיידי יצ"ו אמר לי בשם "קול הלשון", שהם רצו זאת בכדי שזה יהיה מסודר, שידעו איפה וכיצד לתכנן את השיעור עפ"י הנושאים. מה קשור להלכה, ומה קשור לאגדה וכו', כדי שתהיה אפשרות לפרסם זאת לשומעים בטלפון, כל אחד בתחום התעניינותו. אבל חושבני כי זה גם טוב בשביל הציבור כאן. אך מבחינה מסויימת זה לא כ"כ פשוט, כי לפעמים אני מתכנן לומר כמה דברים, ולבסוף לא יוצא לי לדבר על כולם, לא הספיק הזמן, אז יכול להיות שיהיו הוספות ושינויים. אבל בלי נדר אשתדל להגיד את מה שנראה יותר בטוח, מה שמסתבר שבעז"ה יסתדר לומר, כי כל מה שאני אומר בשיעור, פעמים נראה כי זה סייעתא דשמיא, על איזה נושא לדבר ועל איזה נושא לא לדבר. ובדרך כלל הנני משתדל להשלים בשיעורים האחרים, אבל לפעמים משתנים דברים.

כעת אנחנו בנר שמיני דחנוכה, לכן נפתח קצת בענייני חנוכה, כמה דברים שהם עדיין קשורים, ומכך נשלים את העניין של חבורת ש"ס, מה שדיברנו בעניין סיום הש"ס ע"י אנשים רבים המצטרפים, כל אחד לומד מסכתא, האם זה נחשב שכל אחד מהם גמר את כל הש"ס. ובהמשך בעז"ה נדבר בהלכות הפרשת חלה, כמה פרטים. ובסוף נחזור בלי נדר שוב לענייני חנוכה, לגבי המתיונים של זמנינו. בימים ההם בזמן הזה.

מה הפריע ליונים בשמירת השבת, והשלמה בעניין "הנח לנו אבינו ואל תהי צרה ויגון ביום מנוחתנו".

דיברנו [בשיעור מוצש"ק וישב ה'תשע"ז] לגבי מה שכתוב במגילת בני חשמונאי, על שלושת הגזירות של יונים, 'שבתא וירחא ומהולתא'. כל המפרשים דנים, מה ראו על ככה, דהיינו מה הפריע ליונים דוקא המצוות הללו? למה הם בחרו דוקא את השלוש האלה? מדוע היה נראה להם, שזה יביא את התועלת למטרות

שבתאי משמיד כל דבר. השם שבתאי, מקביל למלה שבת. אצלינו יום שבת זהו יום של מנוחה ממלאכות, ישנו איסור מלאכה, והמזל שבתאי שולט עליו, לכאורה זהו לשון נופל על לשון, אבל גם מבחינתו, יש לו את הדברים שלו, הוא משבית כל דבר.

הוא מסביר שם כך, שבתאי, הוא שש קצוות דבינה בסוד דיני הבינה, ועיין במפרשי ספר יצירה, שהנולד במזל שבתאי מקלקל כל דבר ומביא קללה. אך מי שזוכה להעלותו לקדושה, הוא משביח כל ענייני לבוש העולם הזה, ומגלה את עצם האור. וכמו בשבת, ששולט בו בתחילתו מזל שבתאי. בשעה הראשונה של שבת. לכן כתוב, שצריך להזדרז בסיום התפילה בליל שבת, כי שני מלאכי השרת מלווים את האדם, אחד טוב ואחד רע, ומסבירים כי אלו הם שני המלאכים האלה, לכן צריך להיזהר לא להיכנס בגבולו, ולכן ממהרים. וע"כ איתא דגויים יש להם עצבות ויללה וקללה בשב"ק, דמתגלה אצלם בחינת הקללה דשבתאי.

וכן יהודי העובר עבירות ח"ו ונופל תחת המזל, נופל בשב"ק בעצבות גדולה יותר מימות החול. גם דבר זה, הולך על אותו העניין. אם ח"ו יהודי שהוא לא בסדר, ואצלו הטבע שולט, לא כמו שומרי שבת, שהם מתעלים מעל זה, כמו שאומר רבינו בחיי בפרשת שופטים, שאנחנו עם ישראל מעל המזל, והתורה מצוה ההיפך ממה שהם אומרים, כי ישראל הם מעל המזל, כפי שהקב"ה אמר לאברהם אבינו, 'אברם אינו מוליד אבל אברהם מוליד'. א"כ יהודי שאינו שומר שבת כפי שצריך, באופן כללי, אזי בשבת יש לו יותר עצב. כדמשמע בתיקוני הזוהר תיקון מ"ח. אך בני ישראל השומרים קדושת שב"ק, זוכים שכל דיני העולם הזה יושבתו מהם בשבת, וזוכים לאור ולעונג הפנימי.

דבר אשר יכול להיות לו המשך מאד קשה. והזכרתי בזמנו, גם את פירושו של בעל בני יששכר.

ראיתי כי גם בספר חמדת ימים [חלק ראשון – שבת, פרק חמישי, דף קכ"ג בדפוס החדש], אגב אורחא, הוא מיישב את השאלה. וז"ל, אָמַרְם בְּזוּהַר פְּקוּדֵי דָף רנ"ו ע"א, שס"ה מלאכין אתמנון לְבַדְחָא עלמא מערב שבת לערב שבת וכו', יש שלש מאות ששים וחמשה מלאכים הממונים לשמח את העולם בערב שבת, ולכן אנו אומרים בברכת המזון שלא תהא צרה ויגון ביום מנוחתנו, על כן נצטוינו לשמוח בו ביתר שאת וביתר עז לכבוד הדר המלכות השורה עלינו.

הוא מיישב זאת, בדרך אחרת. דהיינו, כיון שבשבת ישנו עניין יותר לשמוח לכבוד הדר המלכות, שהרי שבת רומזת למדת המלכות, א"כ יש עניין גדול לשמוח, לכן מבקשים שלא תהא צרה ויגון, כי זה יפגום בשמחה.

הסברנו בזמנו, כי הסיבה לכך שאם האדם מתחיל להיות חולה בשבת, זה דבר יותר מסוכן מאשר אם בימים האחרים, כיון שביום הזה שולט המזל שבתאי. הרי ישנם שבעה כוכבים, שסימנם שצ"ס חנכ"ל, ש'בתאי צ'דק מ'אדים ח'מה נ'זגה כ'זכב ל'בנה, והכוכב שבתאי ממונה על יום השבת. עם ישראל נוהג בשבת דברי שמחה ותענוגים ומלבוש, ההיפך ממה שאומות העולם הנהיגו להתאבל בזמן הזה. כפי שכתוב בשיר 'אם אשמרה שבת', 'אויבי אבליים בו, אחור נסוגים. לי יום שמחות הוא, ותשמחני'. לגבי האויבים, זהו יום של צער.

ידידנו הרב הראל יוסף לוי יצ"ו, מהעיר חדרה ת"ו, הוא נמצא כאן כעת איתנו, הראה לי דבר מעניין הקשור לנושא הזה, המובא בספר שארית יעקב על מסכת ברכות [דף תשל"ג]. הוא כותב, מה יש במזל שבתאי. וז"ל, מזל

רואים את העניין המזל, איך היה צריך להיות לפי הטבע, ואיך על פי התורה שהיא מעל הטבע. תמיד עם ישראל עושים דברים, אשר הטבע אינו פועל עליהם, כיון שיש להם השגחה מיוחדת. אבל אם ח"ו האדם הזה נהיה חולה בשבת, כנראה שהוא פגם, יש לו איזה משהו לא בסדר, ולכן אם ח"ו כבר שלטה בו מדת הדין, והוא כבר נפגע בשבת, נהיה חולה או ח"ו צרה אחרת, ממילא הנזק הוא גדול, כי הוא כבר יצא מן הכלל, הוא אינו בכלל בני ישראל הרגילים, יש עליו התייחסות מיוחדת.

אם כן יכול להיות כי הדבר מסביר גם את עניין היונים, מדוע הם גזרו על השבת? כנראה, הדבר הפריע להם. כי לפי החכמה שלהם, בני האדם צריכים להיות אבלים בשבת, לשבת בחושך, לצום ולהתאבל. אם בעולם הזה ישנם אנשים העושים ההיפך, לשיטתם כנראה הדבר מזיק לכלל האנושות. הפריע להם, שעם ישראל ישמרו שבת, כיון שהנזק יגיע בעצם גם אליהם, כי זה פועל כנגד המזל. לכן הם גזרו, על השבת. הדבר יכול להסביר, מה היה העניין שלהם, שגזרו על שבת? ולגבי הדברים האחרים, צריכים סיבות אחרות.

בכל אופן, חשבתי על כך, מדוע נקרא שמו שבתאי? החלק הראשון, כפי שאמרנו, זהו שבת. אבל מהו החלק השני, האל"ף והיו"ד שבסוף? לכאורה, אלו האותיות 'אין שבת', 'אי שבת'. שבתאי – שבת אי. דהיינו, אין שבת. כפי שאומרים, 'אי אפשר', במובן של 'אין'. משמעות השם שבתאי, מורה על כך, 'שבת אין'. כך חשבתי לומר בפשיטות.

אבל ראיתי כי בתיקוני הזוהר הקדוש ותיקון כ"א דף נ"ו ע"ב, ישנו ביאור אחר. מובן משם, כי זה לא מן המובן 'אין שבת', אלא 'איפה שבת'. דהיינו, עובדי עבודה זרה ועובדי אלהים אחרים, מחפשים אותו. א"כ זה כפי שנאמר, 'אי הָבֵל אָחִיךָ' (בראשית ד', ט'), איה הבל אחיך. לא

במובן 'אין', אלא במובן 'איפה'. כתוב שם כך, אסור לצלוא למערב, דאיהו אחר. התפילה צריכה להיות לצד מזרח, אסור להתפלל לצד מערב. והסיבה היא, תמן סם המות, שבתאי וכו'. שְׂאֵלִין עליה אלהים אחרים, שבתאי, אי שבת. הם שואלים, איפה הוא? זהו ביאור אחר. מלשון אֵיה, כמו (בראשית ד', ט') 'אי הבל אחיך'. במובן, זאת אינה סתירה. ישנם שבעים פנים לתורה. יכול להיות, שדבר אחד מתפרש בכמה וכמה אופנים.

הבנת העניין ש-36 הנרות שמדליקים בחנוכה (ללא השמש) מכוונות כנגד 36 המסכתות שיש עליהם גמרא.

נרות חנוכה, הם שלושים ושש. אם נספור, מה שמדליקים בכל יום. דהיינו, אחד, ועוד שתיים, ועוד שלוש וכו' עד היום השמיני, ביחד יוצא שלושים ושש. וביחד עם השמש, זה יוצא בסה"כ ארבעים וארבע. וסימניך, שְׁרָפִים עֲמָדִים מִמַּעַל לוֹ (ישעיהו ו', ב'). המלה 'לו', בגימטריא שלושים ושש.

כתוב בכמה ספרים, כי המספר הזה הוא מכוון כנגד שלושים ושש מסכתות בש"ס, שיש עליהם גמרא. כך מובא במדרש פינחס, להרה"צ מקוריץ. וכן בספר בני יששכר, זהו מהרצ"א, מהר"ר צבי אליעזר מדינוב. כך הם כותבים, כי ל"ו הנרות, מכוונים כנגד ל"ו המסכתות אשר יש עליהם גמרא. תורה שבעל-פה "המפורשת". דהיינו, האור הזה, זהו האור של-תורה.

לכאורה, הדבר אינו מובן. הרי המסכתות שאין עליהן גמרא, הדבר נקבע בזמן רב אשי. רבינא ורב אשי סידרו את כל התלמוד, סידרו את המסכתות, וישנן מסכתות שאין עליהן גמרא, כנראה לא הספיקו. שהרי בתלמוד ירושלמי, ישנן מסכתות שיש עליהן גמרא, גם בסדר זרעים, (אבל אולי זה בגלל שבבבל לא

עניין ל"ו המסכתות, זהו דבר שהיה ידוע מאז ומקדם. הדבר מחזק, את מה שהם אומרים.

במדרש החפץ, שחיבר מהר"ר זכריה הרופא, לפני כ-600 שנה, הוא אומר [בפרשת לך לך] לגבי הפסוק וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה זֶרַעְךָ [בראשית ט"ו, ה'], כך הקב"ה אמר לאברהם אבינו, אומר מדרש החפץ כי בפסוק זה ישנו רמז למסכתות של-משניות ושל-גמרא. ויאמר ל"ו כ"ה יהיה זרעך, שלושים ושש ועוד עשרים וחמש. כך מובא שם בדף ק"ל, בחלק מן הנוסחאות של מדרש החפץ. לכן זה מובא כאן בהערות. ישנה גרסא כזאת.

וזה לשון מדרש החפץ, ויאמר לו כה יהיה זרעך, ל"ו כ"ה מסכתות בכל התלמוד. יש שלושים ושש מסכתות, ועוד עשרים וחמש. ל"ו, ששה ושלושים מסכתות, יש להן גמורות. כ"ה, חמשה ועשרים מסכתות, היו להן גמרא. והראה לאברהם, היאך זרעו יעסוק בתורה.

המוציא לאור שם, מתפלא על כך. איך זה ל"ו מסכתות? והוא אומר, שזה בלי מסכת תמיד. הוא מביא שיש לכך מקור נוסף, באזהרת ראשית לחג שבועות, סדרים ששה ועליהם תלמוד שלושים וששה. דהיינו, יש ששה סדרי משנה, וגמרא, תלמוד בבלי, זה שלושים ושש. אבל, מה הוא אומר, שהיו כ"ה מסכתות, שהיה להם גמרא? ראשית, ישנן עשרים ושבע מסכתות שהם בלי גמרא. וחזן מזה, מה הפירוש "היו"? משמע שהיה גמרא, ורק אח"כ זה נאבד לנו. אבל בדר"כ, כך מובן להרבה ספרים, כי מעולם לא היה עליהם גמרא. רב אשי ורבינא, לא סידרו בכלל גמרא על כך.

יכול להיות אולי, שזה כמו שהכותב כאן לא דייק וכתב 'גמורות', וצ"ל 'גמרות'. הרי לגבי המלה גמרא, הקדמונים גורסים, גם הרמב"ם גורס כך, 'גְמֵר', ולא 'גְמָרָא'. כפי שלגבי הפסוק, וְשֶׁעֶרְיֶךָ לְאַבְנֵי אֶקֶדָּח [ישעיהו נ"ד, י"ב], 'לאבני גְמֵר'. דהיינו, שזה נוצץ. כך מסביר שם

עסקו כל-כך בסדר זה. כי המדובר שם בדר"כ הוא במצוות התלויות הארץ, והם היו בחו"ל) וי"א שיש גם על סדר טהרות. משמע מכמה ראשונים, שהיה להם ירושלמי על הסדרים הללו. בכל אופן, בתלמוד בבלי יש רק ל"ו מסכתות. והרי החשמונאים היו, בזמן בית שני. א"כ איך אפשר לומר שהחשמונאים התכוונו בכך שקבעו ל"ו נרות, כנגד ל"ו מסכתות שיש עליהם גמרא?

אולי ברוח הקודש, הם יכלו לדעת דבר כזה. איך אפשר לומר, שהם כיוונו כנגד ל"ו מסכתות, ושזה האור של תורה, ושהם רצו לרמוז זאת בנרות, כי נר מצוה ותורה אור? לכאורה, זה רק היה אחרי הרבה דורות.

שָׁמָּא נאמר, כי בזמנם לא קבעו את מספר הנרות, אלא רק אחר כך. אולם הדבר אינו נכון. הרי הגמרא במסכת שבת [דף כ"א ע"ב] אומרת לגבי בית שמאי ובית הלל שנחלקו לגבי הנרות, האם פוחת והולך או מוסיף והולך. בית שמאי אומרים, כי ביום הראשון מדליק שמונה נרות, ופוחת והולך. ובית הלל אומרים, ביום הראשון מדליק אחד. א"כ רואים, כי כבר בזמן בית שמאי ובית הלל, שהם היו תנאים, הרי הלל בעצמו היה מאה שנה לפני חרבן הבית, וכן תלמידי בית שמאי. הכי מאוחר, זה התנאים, אשר נחלקים האם פוחת והולך או מוסיף והולך. א"כ המספר שמונה נרות, מאחד ועד שמונה, כבר היה בזמן התנאים. ורק בזמן רב אשי, שזה הרבה דורות אחרי גמר התנאים וסוף האמוראים, אז אפשר היה לדעת שהן ל"ו מסכתות. א"כ פלא לכאורה, איך קבעו ל"ו נרות, כנגד ל"ו מסכתות שיש עליהם גמרא. כפי שאמרנו, הדבר יכול להיות רק ברוח הקודש.

אבל בס"ד, הקב"ה הזמין לידי דבר אשר כתבתי אותו בשע"ה בהתחלת הלכות ציצית, אבל כעת כאשר יצא לי לעיין בכך, חושבני כי

בדר"כ המקובל שיש ששים מסכתות, אבל לפי דבריו יוצא שיש ששים ואחת מסכתות.

השלמה בעניין סיום הש"ס בחבורה.

דיברנו בשיעורים האחרונים, לגבי סיום הש"ס בחבורה, כי מי שמשתתף ביחד עם החבורה, כל אחד לוקח מסכתא, וכפי שאמרנו אפילו חלק מן המסכתא, כגון חצי מסכתא או אפילו פרקים מסויימים, האם זה יכול להצטרף לכולם?

הבאנו כי השדי חמד מביא בשם שו"ת נחלה לישראל, ששורת הדין נותנת, שלכל אחד מהם יש שכר כאילו הוא למד את הכל. אותו הדבר, לגבי כתיבת ספר תורה. ומביא בעל שו"ת נחלה לישראל, כי השורש והבסיס לעניין הזה, אחד מן המקורות, אחת מן הראיות החשובות, היא מן הדין של 'שנים שעשאוה' לגבי שבת. אם שנים עשו מלאכה בשבת, זה אינו יכול וזה אינו יכול, שניהם חייבים. כיון שהם לא יכלו להרים את הקורה או את האבן הכבידה אלא רק שנים, א"כ המעשה מתייחס אליהם. אף אחד לבדו לא מסוגל להרים כובד כזה, וביחד הרימו זאת. אותו הדבר, הוא מדמה זאת, לעניין סיום הש"ס בחבורה. דהיינו, כיון שלסיים את כל הש"ס בתוך זמן מסויים, כגון אם קבעו משמחת תורה עד שמחת תורה, כל אחד לבדו אינו יכול, רק ביחד יכולים, ממילא זה נקרא שעשו את הכל.

מצד שני, אמרנו [בשיעור מוצש"ק ויצא ה'תשע"ז] כי לכאורה ישנה שאלה על כך, מן הגמרא במסכת סנהדרין [דף ז' ע"ב], לגבי רב אשי שהיה אוסף את כל המבינים בהלכות טריפות, כי היכי דלימטיין שיבא מכשורא'.

כתוב שם כך, רב הונא, כי הוה אתי דינא לקמיה, מכניף ומייתי עשרה רבנן מבי רב. אמר, כי היכי דלימטיין שיבא מכשורא. צ"ל 'דלמטיאן', דהיינו שיגיע לנו. מה הפירוש,

מהרי"ץ זיע"א, בחלק הדקדוק. כי כמו שהאור שלתורה זהו אור נוצץ, זה 'אבני גמר'. בדרך כלל מפרשים את המלה גמרא, שזה מלשון לימוד. 'מיגמר גמירי', דהיינו שהם למדו. אבל הקדמונים גרסו 'גמר', והמלה 'גמרא' נאמרת כאשר זה בסמיכות. בכל אופן, כפי שהכותב לא דייק וכתב כך, אז אולי גם בהמשך, צ"ל 'אין להם גמרא', ולא 'היו להם גמרא'. והאר"י גילה שזה ר"ת ג'בריאל מ'יכאל ר'פאל א'זריאל. אבל אם נקיים את הגירסא כפי שהיא כתובה שם, אפשר לומר כי כבר בזמן אברהם אבינו, הרי כתוב שלאברהם אבינו היה במסכת עבודה זרה שש מאות פרקי. ממילא, אם הגירסא שלו היא נכונה, שהיה גמרא רק שזה נאבד, אז פירושו שכבר בזמן אאע"ה נרמז הדבר הזה, כי שלושים ושש מסכתות ישארו, ועשרים וחמש יאבדו.

בכל אופן רואים, כי אם כבר בזמן אאע"ה היתה ידיעה שיהיו ל"ו מסכתות של גמרא, א"כ לא פלא שהחשמונאים גם ידעו זאת. מסתמא הדבר נמסר לחכמי ישראל דור אחרי דור, הם ידעו כי בסופו של דבר זה מה שישאר לדורות לעם ישראל, בשקלא וטריא של ש"ס, וממילא הם קבעו את ל"ו הנרות. כי כפי שאמרנו, התלמוד בבלי זהו עיקר תורה שבעל פה.

שאלה מהקהל: מה המקור של מדרש החפץ? הוא גם היה אחרי רב אשי? הרי אנחנו רוצים מקור קדמון, שהיה עוד מלפני רב אשי. תשובת מרן שליט"א: נכון, אבל זהו מדרש חז"ל שהיה לפניו, שהקב"ה הודיע זאת כבר לאברהם אבינו. ויאמר ל"ו כ"ה יהיה זרעך.

ישנו כאן רמז נחמד. יוצא שביחד זה בסה"כ ששים ואחת מסכתות. איך בדיוק חשבון המסכתות, זה כבר נושא אחר, יכול להיות בזה כל מיני הבדלים, איזה מסכת לצרף. כי

לגבי שנים שעשאוה, שהם חייבים. א"כ יוצא, כי לפי שורש מקור הדין זה ג"כ לרע, כי שנים שעשאוה הם חייבים. א"כ, מה החילוק שלו?

כאשר הוא שאל זאת אז, אמרתי את מה שחשבתי באותו הרגע, אבל לאחר מכן פתחתי את הספר נחלה לישראל, וראיתי כי הוא מסביר זאת קצת בצורה אחרת. ולפי איך שהוא מסביר, הקושיא איננה מתחילה.

שאלה מהקהל: לגבי רב הונא ורב אשי, למה שכולם יקבלו את העונש?
תשובת מרן שליט"א: כי בלעדיהם, לא היה יוצא הפסק.

שאלה מהקהל: אבל הרי זה לא נפסק בשמים, אלא בארץ? אם בארץ פוסקים להחמיר, הולכים לפי מה שנפסק בארץ?
תשובת מרן שליט"א: זאת שאלה אחרת. רב הונא, פחד להיענש על כך. הוא לא רצה, שכל העונש יהיה עליו. כנראה, לא בכל דבר אומרים כך. אבל זאת שאלה צדדית. זה לא קשור למה שאנחנו אומרים.

רק במאמר המוסגר, אענה לך בכל זאת לגבי העניין הזה, כי לא תמיד הדבר כך. דהיינו, בודאי שאם בית דין של מטה פוסקים משהו, אז גם בית דין של מעלה מקבלים זאת. אבל זה כאשר, הם עושים מצידם את כל מה שצריך. הוא חושב, אולי לא התעמקתי מספיק לגבי הנושא הזה, אולי אם הייתי לומד טוב את הנושא, הייתי יותר בקי בעניין, ואולי הייתי מגיע לפסקדין אחר. אבל שם המדובר, שבית הדין מבחינתם אמרו את מה שנראה להם, והם בטוחים בפסק דין שלהם. אז בשמים, מקבלים את אותו פס"ד. אבל כאן, רב הונא בעצמו היה מסופק. אולי הראיות שלו אינן מספיקות, בכדי להכריע. אולי צריך לשבת על כך יותר וכו'. ואפשר לתרץ זאת, גם בדרכים אחרות.

'שיבא מכשורא'? מסביר רש"י, שיגיענו נסורת קטנה מן הקורה. כלומר, שאם נטעה, ישתלש העונש בין כולנו, ויקלו מעלי.

לאחר מכן כתוב לגבי רב אשי, כי הוה אתי טריפתא לקמיה, מכניף ומייתי להו לכולהו טבחי דמתא מחסיא. אמר, כי היכי דלימטיין שיבא מכשורא.

כתוב זאת, גם לגבי רב הונא, וגם לגבי רב אשי. רב הונא, כאשר היה איזה דין, בדיני ממונות משמע, פחד אולי הוא יטעה, לכן הביא עשרה תלמידי חכמים, ואמר שבכך העונש יתחלק בין כולנו. ואותו הדבר, רב אשי, לגבי טריפות.

לכאורה, הרי אדרבה, בכך הוא גורם להם עונש. דהיינו, הרי לפי מה שאתה אומר, כי אם כולם יצטרפו אל פסק ההלכה, או בדיני ממונות או בדיני טריפות, העונש לא יהיה רק על רב הונא או על רב אשי, אלא על כולם. כיון שכולכם הצטרפתם, וע"י כולכם יצא הפסק. אם כן, מה הפירוש שלבסוף הוא יקבל רק נסורת אחת מן הקורה? כביכול, מכל הקורה, הוא יקבל רק חלק קטנטן. הוא לא יקבל עליו את כל הגיהנם, את כל העונש, אלא העונש יפול על כולם. הרי אדרבה, בכך אתה עושה, שלכולם יהיה גיהנם. כפי שלגבי השכר אתה אומר, שכל אחד מקבל שכר כאילו כל אחד סיים את כל הש"ס, אותו הדבר בעניין זה, כולם יקבלו את כל העונש על הפסק המוטעה הזה.

זאת היתה השאלה. ואמרנו בזמנו תירוצ, כי הדבר אינו קשה, כי 'מדה טובה מרובה ממדת פורענות'. כך נאמר, רק לגבי שכר, אבל לא לגבי עונש. אלו היו דברינו.

אולם ידידנו הרב יואב חלא הי"ץ שאל אז (בשיעור מוצש"ק פרשת ויצא), מה פתאום? הרי אדרבה, את כל זאת לומדים ממסכת שבת,

ואין להם חיבור כלל. דאנן סהדי דלא נחא להו בזה. משא"כ במדה טובה מרובה, שורת הדין מחייבת לשלם לכל אחד ואחד שכרו משלם אבי"ר.

לפי איך שהוא מסביר, אם הם פסקו נכון, אזי אה"נ, הם יקבלו שכר על הכל. אבל לגבי רע, יתפרדו כל פועלי און'. הרן, המדובר הוא על עשרה תלמידי חכמים המתאספים עם רב הונא בכדי לפסוק. הכוונה שלהם, היא לשם שמים. הם לא מתכוונים לעשות דבר רע. וכן אלו הפוסקים בהלכות טריפות ביחד עם רב אשי, הם רוצים לפסוק כפי שהם מבינים עפ"י התורה. אם הם פוסקים נכון, יקבלו על זה שכר. אין להם כוונה, לפסוק משהו שאינו נכון. ממילא אם ח"ו במציאות הפסק שלהם הוא מוטעה, אם הם פסקו דבר שאינו נכון, בכך הם לא היו מעוניינים. אנן סהדי, כי לא לכך היתה כוונתם. הם לא רצו בכך. לכן לגבי זה, כל אחד מקבל רק עונש קטן.

ממילא מובן, כי מה ששאלנו לגבי שבת, זאת אינה קושיא. כי לגבי שבת, אין המדובר שהם באים מראש מתוך כוונה טובה. דהיינו, אלה שמוצאים את האבן הכבידה, בודאי שאין המדובר שהם באו להוציא זאת לצורך מצוה, אלו אינם צדיקים שעושים זאת לצורך מצוה, הם נכשלו בעניין זה. הדבר תלוי, האם זה היה במזיד, או בשוגג. אבל אפילו אם בשוגג, אנן סהדי, בודאי אין כאן. בין אם לכתחילה הם נתכוונו לעשות עבירה, ובין אם לא נתכוונו, או שהם זלזלו, לא היתה מראש כוונה טובה. ממילא יוצא, כי זאת אינה קושיא. הדבר אינו נוגע לעניינינו כלל ועיקר.

שאלה מהקהל: ישנם פעמים שהדיין מתחייב לשלם, נשא ונתן ביד, או עניין של טריפות אולי כאן הוא נתכווין לפיצוי הזה, שהוא יתחלק ביניהם.

בכל אופן, לגבי שאלתנו דלעיל, אומר הנחלה לישראל כך, אך מה שיש לעיין לפי זה, הא דאמרו בגמרא דרבא כי הוי אתו טריפתא לגביה, הוי מכניף לכלהו טבחי דמתא, כי היכי דלימטיין שיבא מכשורא. לפי מה שכתוב בגמרא, זה לא היה רבא, אלא רב אשי. משום מה, גם אני זכרתי שזהו רבא. אולי ישנה בכך איזו גירסא אחרת. בכל אופן, כך כתוב כאן.

ולפי דברינו, מה בצע בזה, הרי אם יטעו ח"ו, אדרבה מוסיפים עון על עונם, דהעבודה, צ"ל דהעבירה, נקראת על שם כל אחד ואחד. כיון דלולא החיבור, היה ירא כאו"א להורות, הוי כמו זה אינו יכול וזה אינו יכול. זאת השאלה. דהיינו, הרי בכך בעצם הגדלת את העונש על כולם. כפי שאמרתי לגבי השכר, כך גם לגבי העונש.

והוא עונה על כך, אך נראה דיש חילוק בין מדה טובה למדה השנייה. בגויים הוא בהיפך. כמו דגבם מחשבה טובה אין מצטרפין למעשה, ומחשבה רעה מצטרפין, ובישראל להיפך. וכאשר השריש לנו בעל גור אריה ז"ל, זהו המהר"ל, דעצם של ישראל הוא טוב, ובגויים להיפך. לכן, מחשבה רעה, אינה מצטרפת. אבל מחשבה טובה, מצטרפת. כי ביסוד של עם ישראל, הם טובים. משא"כ אצל הגויים, זהו ההיפך. לכן אצלם, מחשבה טובה בלבד, זה כלום. זאת אינה סיבה. אבל לגבי מחשבה רעה, זה מתאים להם, כי זאת המהות שלהם. א"כ הכא נמי לנ"ד כן הוא בלי ספק, והבן.

כעת תשמעו את המשך דבריו, דאנן סהדי דאם היו יודעים שיטעו לא הוי מיכנפו בהדדי, ואם זוכין לכוון לאמת, שורת הדין מחייבת דיהיה השכר מגיע לכל אחד ואחד בפני עצמו. אבל אם ח"ו טועין בדין, אין הקשר מן המניין. ועל זה מרמז הפסוק [תהלים צ"ב, י'] יִתְפָּרְדוּ כָּל פְּעֻלֵי אֹן. ר"ל דאם ח"ו רבים עושים דבר שלא כהוגן, הם בבחינת פירוד,

לכם שם בברנוביץ חייטים, שיתפרו לך את הכפתור? אמר לו, לא, אני רוצה שאתה תתפור. אומר לו החייט, אבל זה לא נורמלי, זה לא יכול להיות דבר כזה. הוא כבר שמע, שהוא מחפש כסף, אז הוא הוציא לו 10 דולר. זה גם חידוש, שהוא נתן 10 דולר. אינני יודע, האם הוא היה נותן דולר אחד לצדקה. אבל הפעם, הוא לפחות קצת התרכך. אבל הגר"א וסרמן, לא ויתר לו.

אתם יודעים, יש בפראק מהצד הקדמי ארבעה כפתורים. שנים מהם, הם מיותרים. כנראה, זה כנגד שם הוי"ה ברוך הוא. שויתי י"י לנגדי תמיד. במאמר מוסגר אני מוסיף על הסיפור, יכול להיות שהוא אמר לו, תשמע, אמנם הסתדרתי עם שני כפתורים, אבל גם השנים האלה הם חשובים שיהיו ביחד ארבע, כנגד שם הוי"ה ברוך הוא, השם הקדוש שהוא בן ארבע אותיות. אני אומר זאת, רק בכדי להוסיף נופך לסיפור.

בכל אופן, הגר"א וסרמן מתעקש ואומר לו, שהוא צריך שיתפור לו את הכפתורים. ואותו חייט עשיר אומר לו, לא יכול להיות שבאת בשביל דבר כזה. הם מתווכחים על כך. לבסוף אמר לו הגר"א וסרמן, ישמעו אָזניך מה שפיך מדבר. אתה אומר, שלא יכול להיות, שבאתי מברנוביץ עד ניו יורק בשביל שני כפתורים. תגיד לי, הנשמה שלך, מאיפה היא באה? מעל העננים, מהעולמות העליונים. אתה יודע איזה מרחק זה? זה הרבה יותר רחוק מברנוביץ. זהו מרחק, משמי השמים. שם שורש הנשמה שלך שירדה לעולם הזה. תגיד לי, בשביל מה באת לעולם הזה? בשביל להיות חייט? בכדי להרוויח כמה גרושים? כמה דולרים? בשביל זה באת לעולם? תבין שלא שלחו אותך לעולם הזה, בשביל כך.

אותו עשיר, שמע את המלים האלה, ונדהם. שאל את הרב, כמה הרב צריך? את כל מה

תשובת מרן שליט"א: רש"י לא מסביר כך. וגם מלשון הגמרא, לא משמע כך. רש"י מסביר, שאם נטעה ישתלש העונש בין כולנו ויקלו מעלי. לא משמע, שזהו עונש ממוני, אלא עונש מן השמים. יקלו מעלי. וכן מתבאר גם מדברי המאירי שם.

מעשה בהגר"א וסרמן הי"ד שנפגש עם חייט עשיר.

מספרים על הגאון רבי אלחנן וסרמן, שהוא בא לארצות הברית בכדי לאסוף כסף לישיבה שלו בברנוביץ, כי היו חובות והוצאות רבות עבור הישיבה והתלמידים. ב"ה היתה לו ישיבה גדולה, הוא מפורסם בעולם הישיבות, בעל קובץ שיעורים על מסכתות, וקובץ הערות על מסכת יבמות, ועוד.

אבל באותה הפעם, לא הלך לו. משום־מה הוא לא הצליח לאסוף כסף. לקראת הסוף, הוא ראה שכבר אין ברירה, כנראה זה היה סוף בין הזמנים, שאז הוא חייב לחזור לישיבה. טוב, אין ברירה, חוזרים. אבל בדרך אמרו לו, תשמע, יש כאן איזה עשיר גדול, צריך לחשוב, אולי אפשר להיכנס אליו, אולי הוא יתן משהו. אמנם מאידך, הוא עשיר גדול, אבל כגודל עֶשְׂרוֹ, כך גודל קמצנותו. הסכים הגר"א וסרמן להיכנס אליו. הוא שאל לפני כן, במה הוא עוסק? אמרו לו, שהוא חייט. יש לו מתפרה, הוא עוסק בחייטות, ומכך הוא התעשר. חכך בדעתו, והסכים לנסות.

נכנס אליו הגר"א וסרמן. אמר לו החייט העשיר, שלום כבוד הרב, מה העניין? אמר לו הרב, תשמע, אני באתי מרוסיה, מליטא, הגעתי עד לכאן, לארצות הברית, כיון שחסרים לי שני כפתורים בפראק, ואני רוצה שתתפור לי אותם. אותו עשיר לא הבין, וכי דעתך השתבשה רח"ל? עד ארצות הברית היגעת, בשביל לתפור שני כפתורים? אין

שהרב צריך, אני נותן. הוא הבין, שבעצם אם הקב"ה נתן לו קצת כסף בעולם הזה, הוא הבין שזה לא בכדי שיתעשר, כדי שיגידו שהוא עשיר. לא בשביל כך נשלח.

זאת ההטעיה של אנשים בעולם, שהם שוכחים בעצם מהיכן הם באו, ולמה באו. מה תפקידם בעולמם. זאת עבודת היצר הרע, שהאנשים ישכחו זאת.

בנ"ד אנחנו מדברים על צדיקים, תלמידי חכמים, שהם בעצם באים בשביל מצוה, הם מתכוונים למצוה, ולא ח"ו בשביל דבר אחר. אבל אצל אנשים אחרים, הכוונה שלהם היא מראש לעבירה ח"ו. ממילא אצלם שנים שעשאוה הם חייבים, כי הם בעצם שכחו מה הם עושים בעולם, ובודאי כי מן השמים, 'אין מרחמין בדין'.

תשובה לשואל בעניין הפרשת חלה כדעת האר"י, דהיינו אחד ממ"ח בעיסה.

קיבלתי מכתב מידידנו הרב אסף לוי יצ"ו, מהעיר ביתר ת"ו. הוא שמע את השיעורים האחרונים, לגבי מה שדיברנו בעניין הושענא רבה, על כל שאנחנו מקיפים גם בערבות, חוץ מן הלולב, דלא כדעת האר"י ז"ל. ודרך אגב גם דיברנו בעניין הבציעה בליל שבת, האם בוצעים מן העליונה או מן התחתונה.

הוא כתב לי כך, שמחתי כי מרן שליט"א דן בשיעוריו לאחרונה בכמה עניינים המובאים בכתבי האר"י ז"ל והקבלה, והדברים מאירים כספירים ומחוררים כשמלה. אמרתי אם יוכשר בעיני כת"ר, להציג לפניו עוד שאלה, מה שנוגע לדברי האריז"ל בעניין הפרשת חלה, שלדעתו צריך להפריש חלק אחד מארבעים ושמונה מן העיסה.

האר"י ז"ל אומר, כי הפרשת חלה מן העיסה, צריכה להיות אחד מארבעים ושמונה. דהיינו,

לא כמו שרבים מפרישים חלה, כל שהוא. זה לא משנה, כמה הוא שיעור הבצק. בין אם זה כמות רגילה, שמפרישים מחמשת רבעים, שזה קילו אחד ושש מאות ששים ושש גרם, זהו השיעור של הפרשת חלה, ומפרישים כל שהוא. ובין אם מפרישים מעיסה של חמש קילוגרם, מפרישים שיעור של כל שהוא. אבל האר"י אומר, שצריך להפריש אחד ממ"ח.

וכן פסק מרן שליט"א בשלחנו המקוצר יורה דעה [חלק ב' סימן ק"ע סעיף ד'] שיש לעשות כן לכתחילה. ובעיני יצחק [שם אות ט"ז] ציין למרן השו"ע והרמב"ם ושכן דעת האר"י כמ"ש בשער המצוות פרשת שלח לך. ובהערה י"ז הביא דברי החיד"א בברכי יוסף ובשיורי ברכה (וכן הוא בספרו עין זוכר מערכת ח' אות ו') שכתב דאעפ"י שרבינו האר"י כתב שלפי סודן של דברים גם בזמנינו צריך להפריש אחד ממ"ח, מ"מ לא ראה ולא שמע שום חסיד שנהג כך.

זאת אומרת, החיד"א מעיד, שאפילו המקובלים, לא נוהגים בזה כדעת האר"י. הדבר המפליא הוא, שדוקא בעניין זה, אנחנו כן נוהגים כך. אבל זה לא בגלל האר"י, אלא בגלל שאנחנו סוברים כי כך היא ההלכה.

בשלחן ערוך המקוצר [סימן ק"ע סעיף ד'] כתבתי בס"ד, כי כך נהגו אבותינו. אולי בדור שלנו, לא כ"כ יודעים זאת. אבל כתבתי זאת שם כך במפורש, היה צריך להוכיח זאת, כיון שזה לא נתקבל בדיוק, אבל כפי המציאות, כך המקובל אצלנו, שבעיסה רגילה, כפי השיעור שאמרנו מקודם, בדרך כלל הפרישו בשיעור של גודל כביצה. לא הפרישו שיעור כזית, וק"ו לא שיעור כשעורה, לא עשו שיעור קטן. ולפי החשבון, גודל כביצה מעיסה כזאת, זה בערך אחד ממ"ח. א"כ יוצא שלכאורה זאת המסורת.

האר"י אומר, כי יש בכך רמז, בשם הוי"ה ברוך הוא. מילוי האות יו"ד, זה יו"ד ווא"ו ודל"ת, ביחד זה עשרים. מילוי האות ה"א, זה ה"א ואל"ף, זה עוד שש. ו"ו, זה עוד שנים עשרה. ועוד ה"ה, ה"א עם ה"א, זה עוד עשר. הרי את האות ה"א, אפשר לכתוב בכמה אופנים. אפשר לכתוב ה"א, ואפשר לכתוב ה"י, ואפשר לכתוב ה"ה. דהיינו, בלי מפיק. א"כ זה יוצא ביחד, סה"כ ארבעים ושמונה. ולכן שיעורה של חלה, היא חלק א' ממ"ח חלקים.

ודע, כי אעפ"י שבזמן הזה נשרפת, אין ראוי לסמוך על דברי המקילין להפריש כל שהו, אבל צריך להיזהר להפרישה כשיעורה האמיתי ע"פ הסוד, שהוא א' ממ"ח כנו'.

הדבר פלא, מדוע המקובלים לא עשו בעניין זה כדעת האר"י?

אם כן, השואל כתב לי כך, ולכאורה לפי ההולכים תמיד אחרי האר"י, קשיא מדוע לא נוהגים בזה כוונתה וכעדות החיד"א. ופשפשתי בספרים ומצאתי שבספר ביכורי יעקב ביאר בזה, דכיון שבזמן הזה הפרשת חלה הוי מדרבנן ולשריפה קאי, והאר"י"ל שהחמיר היינו מפני הכוונה שעל דרך הסוד, אם כן תינח להאר"י"ל עצמו שהיה יודע בסודן של דברים, יעשה כחומרא, אבל שאר בני אדם שאינם יודעים לכוון הסוד, לכן לא החמירו בעצמם בדבר שעיקר חומרתו הוא משום הסוד שבו, ולא מפאת עיקר ההלכה, דלא שייכא בזמן הזה.

כך כותב בספר ביכורי יעקב, להר"ר יעקב חי זריהן. זה החילוק שלו. האר"י ידע את הכוונות, אבל האנשים האחרים אינם יודעים, ולכן הם לא נהגו את החומרא הזאת. זהו התירוץ שלו, פחות או יותר.

ממשיך השואל וכותב, וראיתי כי הגאון רבי יעקב משה הלל שליט"א, זהו ראש ישיבת

כתבתי שם בשע"ה כך, בְּדִיעָבֵד שֶהִפְרִישָה חֹלֶה בְּשִׁיעוּר מוּעָט, אִפִּילוּ רַק כִּגְרָגִיר שְׁעוּרָה, דִּי בִכֶּךְ. אֲבָל לִכְתָּחִילָה צָרִיךְ לִהְפָּרִישׁ כִּפִּי הַהִלְכָה חֶלֶק אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה (1/48) מִן הָעִיסָה. וּלְפִי־כֵךְ מִנְהִיגֵנוּ לִהְפָּרִישׁ גּוֹדֵל כְּבִיצָה אוּ יוֹתֵר. צָרִיכִים לִפְרֹסֵם אֶת הַדָּבָר, כִּי חוֹשְׁבֵנִי שֶהַדּוֹר הַחֹדֵשׁ לֹא כָךְ יוֹדֵעַ מִכֶּךְ.

ובענין יצחק [הערה י"ז] כתבתי, כך נראה לענ"ד להוכיח, שזהו המנהג אצלנו, אעפ"י ששיעור אחד ממ"ח עצמו אינו ידוע לנשים כלל ועיקר, מזה שהן מפרישות בגודל כביצה דרך כלל, שזהו ערך אחד מארבעים ושמונה בעיסה בינונית. וכשהעיסה גדולה מזה, נוהגות הן להפריש יותר. ממילא יוצא, כך מובן, שזהו ההסבר של מנהג.

הבאתי שם את כל חילוקי הדברים בעניין זה, ושהאר"י ז"ל אומר עפ"י הסוד, כי כך צריך להיות שיעור ההפרשה. והמקור הוא ברבינו הרמב"ם ובמרן השלחן ערוך. הם כתבו את השיעור הזה, אחד מארבעים ושמונה.

אבל יש מקילים, כיון שבלאו הכי שורפים זאת. כפי שלגבי תרומה, הרי כתוב שישנה עין רעה, ועין יפה, ועין בינונית. עין רעה, אחד מששים. עין יפה, אחד מארבעים. עין בינונית, אחד מחמשים. הסיבה שלא מפרישים את השיעור אחד מששים, לכל הפחות, כיון שזה עומד לשריפה. הרי בלאו הכי, זה לא ינתן. א"כ ה"ה גם לגבי הפרשת חלה. זהו הנימוק שלהם. אבל האר"י ז"ל אומר, כי בכל זאת, למרות שבזמננו זה הולך לשריפה, צריך להפריש אחד ממ"ח, כיון שישנו עניין עפ"י הסוד להפריש את השיעור הזה.

המקור לכך, הוא בספר שער המצוות [ריש פרשת שלח לך], שם האר"י אומר כך, החלה היא רומזת בשם הפנימי של חכמה דנוקבא דזעיר אפי' כנו' בדרוש שמות הספירות, והוא שם יו"ד ה"א ו"ו ה"ה, העולה בגימטריא מ"ח.

הזאת. הוא מביא בדף נ"ב את הביכורי יעקב שהבאנו מקודם, ובדף נ"ב הוא ממש מתפלא על זה.

הוא כותב כך, האמת שדבריו תמוהים קצת, ובפרט שלעיל כתב בסתמות, שאנו נוהגים בכל כדעת האר"י ז"ל דוקא מפני שנתן טעם על פי הסוד, ומאי שניא הא מהא. אלא נראה ביאורו, שדבר שלכולי עלמא הוא חיוב, כמו הנחת תפילין או תפילה וכדומה, אנן עבדינן כדעת האר"י ז"ל ואפילו נגד מרן, מפני שהעמיד דבריו על פי אדני הסוד. אבל בכגון הא, שכל עיקר החיוב הוא חומרא יתירה כנ"ל, לכן אף על פי שיש טעם לחומרא זו על דרך הסוד, לא נהגו כוונתה להחמיר, ורק האר"י ז"ל שידע את הכוונה החמיר בכך.

הלשון קצת נראה מגומגם. אבל חושבני, כי הכוונה ברורה. אינני יודע מדוע הוא הכניס כאן דברים, כגון הנחת תפילין ותפילה. אבל לגבי הנחת תפילין ותפילה, אין מחלוקת בזה. הכוונה היא, באיזה פרטים מסויימים הקשורים לתפילין, או לתפילה. דברים מסויימים, שהאר"י אומר לעשות כך. בפרטי הפרטים של דברים. חושבני, שהוא לא כ"כ הסביר את עצמו. לא הסביר בדיוק את הנקודה.

אבל החילוק הוא כך. גם האר"י מודה, כי בעצם עפ"י הפשט, אין שום סיבה לעשות זאת. הרי בין כה וכה, החלה תלך לשריפה.

נקדים, את יסוד העניין. ישנו דין של הפרשה, וישנו דין של נתינה. חיטה אחת, פוטר את הכרי. מן התורה, זה רק מעט. בתורה נאמר, ראשית דגנך [דברים י"ח, ד']. למה מפרישים כמות יותר גדולה? אחד מארבעים, אחד מחמשים, אחד מששים? זה בכדי לתת זאת לכהן. אבל בעצם, מעיקר הדין, אפילו הקצת שנותנים, זה כבר לשם שמים. שתדע כי אתה לא בעלים על התבואה הזאת. מבחינת דין

אהבת שלום, הוסיף לבאר בזה בספרו גבורת האר"י [עמ' נ"ב], שדבר שלכולי עלמא הוא חיוב, כמו הנחת תפילין או תפילה וכדומה, אנן עבדינן כדעת האר"י ז"ל ואפילו נגד מרן, מפני שהעמיד דבריו עפ"י אדני הסוד. אבל בכגון הא, שכל עיקר החיוב הוא חומרא יתירה. לכן אעפ"י שיש טעם לחומרא זו על דרך הסוד, לא נהגו כוונתה להחמיר. ורק האר"י ז"ל, שידע את הכוונה, החמיר בכך. אבל בכל שאר דברי האר"י ז"ל, ואפילו בעניין ברכות, ודאי דעליה קא סמכינן יעו"ש עוד מ"ש בזה.

בעל ספר גבורות האר"י, עושה חילוק. כיון שכל עיקר החיוב, זה חומרא יתירה.

ואינו מובן לי, דמה בכך שאין אנו יודעים סוד הכוונה בזה, והרי התיקונים נעשים ממילא על ידי זה, וכפי שמצינו בעוד עניינים שעושים אותם עפ"י האר"י ז"ל אף שאין מבינים עומק סוד העניינים, כי סוף סוף נעשים ממילא התיקונים בעולמות העליונים. וא"כ מדוע רק האר"י ז"ל שידע את הכוונה שיש בהפרשת חלה חלק אחד ממ"ח בעיסה, החמיר בכך, ושאר המקובלים שלא הבינו לא החמירו בהכי. דמאי שנא הכא לשאר עניינים שכן החמירו בהם. וצ"ע.

הוא טוען, כי לא מובן החילוק. ולמעשה, לי גם לא כל כך מובן, מה הם לא הבינו? אינני יודע, האם ישנו כאן איזה סוד מיוחד. את כל הכוונות הם הבינו, ורק את הכוונה הזאת הם לא הבינו? לכאורה, אלו דברים פשוטים. כפי שאמרנו, יש כאן שם הוי"ה ברוך הוא, באופן מסויים. לפי החשבון שאמרנו. למה הם לא הבינו?

ביקשתי מהשואל שישלח לי את הספר גבורת האר"י, בכדי לראות את הדברים בשרשם. לא ראיתי את כל הספר, אבל הוא שלח לי צילום מדף מ"ו עד דף נ"ה. כתובה שם הנקודה

העליונים, בלי הסעודה. לרשב"י היה את הכוח, כי הוא ידע בדיוק כיצד הדברים עובדים, וממילא הוא תיקן את זה. אבל במקרה הזה, לגבי האר"י, זאת דרגא פחות, כי הוא הבין את הדברים בשרשם.

נאמר לכך דוגמא. הרש"ש זיע"א בהגהותיו על העץ חיים, אלו ההגהות של השמ"ש, הוא כותב שם איזו קושיא, אבל הוא אומר, כי כל הקושיות הם כי בעוה"ר איננו מבינים את הדברים על בריס. דהיינו, שואלים סתירות מפה לשם, בגלל שלא מבינים בדיוק על מה המדובר. אם היינו יודעים במדויק את הדברים בשרשם, לא היתה שום קושיא ושאלה. כי היינו יודעים, איך זה מסתדר, וכיצד זה עובד, ומה הבחינה הזאת והעניין הזה. מי שידע את הדברים בשרשם, ידע בדיוק כיצד זה נעשה.

ממילא, כיון שבפועל לא מקיימים זאת, אז יש כאן רק את הכוונה. א"כ צריך להיות, כי רק האר"י הבין את הכוונה האמיתית. כל המקובלים האחרים, אפילו שהם לומדים קבלה, אבל אינם מבינים את הדברים אותו הדבר כמוהו, ממילא הם לא עשו כלום. כלומר, כאשר ישנה מצוה, ומשלימים אותה ע"י כוונות, ממילא זה מתחבר. אבל בנ"ד, אין כלום במצוה. בפועל המצוה לא תיעשה. בלאו הכי, העיסה הזאת תישרף. ישנו רק את הכוונה. א"כ יוצא, כי הכוונה היא תלושה, אין לה שום דבר שבעצם זה יחול עליו. א"כ מובן, כי זהו החילוק, לגבי כל הדברים הללו.

ולמרות כל זאת, אפילו שבעצם החיד"א מעיד כי לא ראה שום חסיד, כוונתו לאדם מקובל, אשר נהג לעשות כך, אבל בכל זאת הבן איש חי [פרשת שמיני אות ג'] והכף החיים אומרים כן לעשות זאת. מה שאצלינו התימנים בגדר מנהג, הם אומרים כי כדאי לאנשי מעשה לעשות כך. הכף החיים כותב זאת, בשני מקומות.

ההפרשה, פטרת את זה מן הטבל. אבל זו לא כמות מכובדת, לתת אותה לכהן.

אותו הדבר, לגבי חלה. בעצם הדין הוא, 'ראשית עריסותכם', מעט מן העיסה, כגרגיר שעורה, כל שהוא, בכך כבר יצאת ידי חובת ההפרשה. בכדי לפטור זאת, מדין טבל. אבל לתת לכהן, צריך כמות מכובדת. אז קבעו, אחד מארבעים ושמונה.

יוצא שבעצם גם לפי האר"י אין בפועל נתינה, הרי אף כהן לא יקבל זאת, זה ישרף, או יקבר. הרי מי שלא שורף את החלה, הכי הרבה הוא עוטרף ושם זאת בצורה מכובדת. אבל בפועל, אף אחד לא נהנה מכך.

שאלה מהקהל: אבל לגבי כל מקום, ישנו חיוב? גם לגבי תפילין ותפילה? אם ישנו חיוב, צריך לעשות לפי החיוב.

תשובת מרן שליט"א: אבל גם האר"י מודה, כי בעצם אין כאן חיוב. כי בפועל, במצוה הזאת בעצמה, יש בה שתי הגדרות. מבחינת המצוה, מעיקר הדין, היה צריך להיות פטור בקצת. אלא מאי, בפועל אני לא יכול לקיים את הנתינה. גם האר"י לא נתן זאת לכהן. הוא לא יכול לתת זאת לכהן. אלא זה נשרף. א"כ, יש כאן רק את עניין הכוונה.

דבר דומה לכך, מצינו כתוב לגבי רבי שמעון בר יוחאי, שבסעודה שלישית בשבת שהיא ערב פסח, הרי אי אפשר לקיים את הסעודה בפת, כי אסור לאכול בשעות הללו חמץ, אז הוא קיים את הסעודה השלישית ע"י שהוא עסק במעשה מרכבה. דהיינו, הוא ידע לפעול, מה שעושה הסעודה השלישית בפועל אצל בני האדם, הוא ידע לפעול ולתקן זאת בשורשים.

גם האר"י, היה משהו בסגנון הזה. רשב"י שם לא קיים בכלל סעודה שלישית, הוא אמר דברי תורה, ואת התיקונים שנעשים ע"י סעודה שלישית בעולם הזה, הוא עשה בעולמות

בהלכות שבת [סימן רמ"ב אות כ"ד] הוא כותב כך, ודע, כי אעפ"י שבזמן הזה החלה נשרפת, עכ"ז אין ראוי לסמוך על דברי המקילין להפריש כל שהוא, אבל צריך להיזהר להפרישה כשיעורה האמיתי עפ"י הסוד, אחד מארבעים ושמונה חלקים. שער המצוות פרשת שלח לך, ויעו"ש הסוד וכו'. ונראה דאף מי שסומך על המקילין, לכל הפחות כשהאיש רוצה ליקח רשות מאשתו כדי לקיים מצות עשה של חלה, יש להפריש אחד ממ"ח, כדי לקיים המצוה בשלימות עפ"י הסוד שכתב האר"י ז"ל. היא לא מפרישה כשיעור, אז שהוא יבקש ממנה, כי הפעם ברצונו לזכות במצוה הזאת, שתותר לו, הרי זאת המצוה שלה, היא עושה את העיסה. א"כ, פעם אחת, שיקח ממנה רשות. דהיינו, לפעמים. וגם האשה יש לה לעשות כן לפחות באיזה ימים, כגון בימים נוראים וכדומה, כדי לקיים המצוה בשלימות.

ובהלכות פסח [סימן תנ"ז אות י"ג], לגבי המצות, הוא גם כותב כך. הוא מביא את הברכי יוסף [יו"ד סימן שכ"ב אות ב'] שכתב, אבל לא ראיתי ולא שמעתי שום חסיד בדורנו נהגו כך וכו', אמנם הרב בן איש חי [פרשת שמיני אות ג'] כתב, טוב שיעשה האדם פעם אחת בשנה כפי דברי האר"י ז"ל, ויעשה זאת האיש בעצמו, לקיים פעם אחת הפרשת חלה בידו, ודבר בעתו מה טוב, להוסיף זכויות על זכויותיו קודם יום הכיפורים.

כפי שאמרתי, אצלינו אפשר לקיים זאת בכל השנה, הנשים שהן מפרישות חלה, ואם ישנו אדם שיכול לעשות זאת ולכוון את הכוונות, שיעשה זאת כאשר יש לו את ההזדמנות, בכדי שתהיה לו את הזכות הזאת, ושיוסיף גם את הכוונה, מה שהיא לא יכולה לעשות, יש בכך תועלת.

שאלה מהקהל: בלי משקל, קשה לעשות זאת.

תשובת מרן שליט"א: לכאורה אתה צודק. אבל איך אתה מעשר, אחד ממאה? אם אתה יכול לחשב את אחד ממאה, הרי אחד ממ"ח זה כמעט אחד מחמשים, אז זה חצי. תעשה את אותו החשבון. תחלק את העיסה לעשרה חלקים. כפי שמחלקים את הפירות לעשרה חלקים, כי אתה צריך עשירית של עשירית, דהיינו אחד ממאה. גם בחלה, תחלק את העיסה לכמה חלקים, וממילא תדע את החשבון של אחד ממ"ח.

ואם יש משקל, זה עוד יותר טוב. אבל המשקל צריך להיות לפי הקמת, לא מסתכלים על העיסה בסוף, אם אתה מערב בה איזו תערובת, הדברים שמוסיפים לעיסה אינם נכנסים לשיעור, שהוא 1,666 ק"ג.

מאיזה שיעור עיסה צריך להפריש חלה.

דרך אגב, רבים העירו על כך, גם הרב אסף לוי יצ"ו כתב לי על כך במכתב אחר, כי בזמן האחרון ישנם האומרים, שהשיעור הוא פחות. הרי השיעור הזה, קילו שש מאות ששים ושש ק"ג, זהו השיעור המפורסם בשם הגר"ח נאה.

הוא כתב לי כך, העירו לי, פשיטא שגם הרב יודה ליביע אומר, כי מה שכתוב בשע"ה זה לפני שנתברר העניין.

הרי הרב הדר מרגולין, בעל ספר בירורי המדות, עסק הרבה בעניין שיעורי תורה, הדרךם וכדו', והוא הגיע למסקנא כי הדרהם הוא פחות ממה שחשבו. ממילא יצא להם, כי השיעור של הפרשת חלה, הוא לא 1,666 ק"ג. וק"ו לא לפי החזון איש, הסובר שזה הרבה יותר, יותר משני ק"ג. אבל השיעור המקובל הוא, 1,666 ק"ג. לפי מה קבעתי זאת? הרי בעבר, לא דיברו על גרמים? אבל לפי מה שדיברתי עם תלמידי חכמים, אשר עשו את החשבון לפי מה שהיה בתימן, זה היה נראה מתאים ומקביל לשיעור הזה. ממילא, קבעתי

לשנות הענין, והדבר נוגע בברכות לבטלה, לא נמנעתי מלהביאו כאן. בחזון עובדיה פסח כתב ששיעור הקמח להפרשת חלה היום, הוא גרם שסמך על מדידות משנים עברו, וזה אינו נכון לימינו וכו'.

מאריך הוא בנושא הזה, ובסוף הוא כותב, כי ההכרעה הזאת, שהדרהם לא יותר משלוש גרם, הרי לפי החשבונות שעושים היום בדרהם, זה לפי 3 וחמישית גרם, 3.2 גרם. ממילא יצא השיעור, 1,666 ק"ג. אם מורידים את השיעור חמישית, ממילא זה נפקא מינה לעוד הרבה חשבונות.

הוא כותב כך, ולכן מו"ר נר"ו לא טרח לבדוק בעצמו, שסבר דמה נשתנה מזמנם שהיו בדורו לזמנינו. אולם אנו שמדדנו, הרי בעינינו ראינו שנשתנה, וגם מו"ר שיח' יודה לזה שטוב מראה עיניים. והוא מביא עוד, כי לפי שיעור חזון איש, החשבון יוצא 2.250 ק"ג, כל קמח הוא לפי מקומו וזמנו וכו'.

אבל למטה בהערה הוא כותב, וכאן באתי לפחות לתקן המנהג שנהגו האידנא, שמברכות גם על בצק שמחלקים אותו לעיסות קטנות, שמכל מקום בשיעור 1,560 גרם שנתפרסם בספרי מו"ר נר"ו, אין לברך, דקרוב לוודאי דהוי ברכה לבטלה, ולמזהיר ולנזהר ירבה שלומם כנהר.

אני בעצמי, לא נכנסתי לנושא הזה, לשדד בו עמקים. אני רק אומר, שיש כאן מה לבדוק. ובפרט, שאם הדבר נוגע לברכה לבטלה, בודאי שצריך לחשוש. בכל אופן, בינתיים אנחנו נשארים בכך, כל זמן שהעניין לא נתברר אחרת. זהו השיעור שהיה מקובל, וכך זה נשאר, 1,666 גרם.

בעניין הפרשת חלה על לחות.

עניין נוסף הוא, לגבי הפרשת חלה מן הלחות.

בשע"ה את השיעור הזה. כמובן, אי אפשר היה לדייק ממש, על המספרים הקטנים.

בעניין זה של שיעור החלה, בעל יביע אומר נמשך אחרי בעל בירורי מדות, וממילא הוא הקטין את השיעור. אבל למעשה, אני לא חזרתי בי מן העניין הזה, משתי סיבות.

ראשית, הנכדים של הגר"ח נאה, ראו את כל הטענות שלו, והם לא מסכימים עם זה. דהיינו, יש להם הרבה תשובות, לגבי כל הנושא. אינני נכנס לויכוח ביניהם, כי הויכוח הוא לא 'בבית המדרש', אלא בכל ענייני המשקלים והדרהמיי"ם שהיו בכל הארצות, כגון בתורכיה, וכל מיני חשבונות של מטבעות אשר היו בדורות שעברו, א"כ הויכוח הוא לא בבית המדרש, קשה לנו להיכנס לזה, צריך להיות בעל מקצוע בכדי להבין את הנושאים האלה, מוזיאונים ומטבעות וכל מיני חשבונות כאלה. אותו הדבר, לגבי תכלת בציצית. אנחנו לא נכנסים לעניין התכלת, כיון שבירור הנושא הזה אינו בבית המדרש, אלא מכל מיני הוכחות של מחקר ומדע, איפה שמצאו כל מיני חלזונות וכו'. ממילא, כל הויכוח הוא לא בתורה, אלא בהוכחות של מדע. ה"ה בנדון דידן, לכן תלמידי חכמים לא נכנסים לנושא הזה, חוץ מבודדים שיושבים על כך באופן מיוחד. הנכדים של הגר"ח נאה טוענים, שהוא כן צודק, והשיעור הזה שקבע הוא השיעור הנכון, ויש להם תשובות. שלחו לי חוברת בנושא הזה, כנראה הם הולכים להדפיסה, או אפילו ספר מיוחד.

דבר נוסף, הרב ארבל שליט"א בספרו באתי לגני [פרק כ' דף ק"מ], ג"כ כותב כך, למרות שהוא תלמיד של בעל יביע אומר. הוא כותב שזאת טעות, ושזאת ברכה לבטלה. וז"ל, והנה גם עמי יש הערה על מה שנכשלים בברכות לבטלה, ואף שאינה מתכלית החיבור הזה, כיון שלא מצאתי דרך אחרת

תשובת מרן שליט"א: כן. בקובץ דברי חפץ גליון ז', הנושא הוא באופן כללי על הפרשת חלה, האם יש חיוב ומתי החיוב.

הוא כתב לי כך, שמעתי בשם הרה"ג עזריה בסיס שליט"א כי בתימן במחוז רדאע, עשו את הלחוח מקמח חטים. אכן כפי שביקש ממני כת"ר, ביררתי את הדבר עם הרב בסיס עצמו, והשיבני שלא רק ברדאע, אלא בעוד מקומות בתימן, בהם היה מצוי קמח חטים, היו עושים הלחוח מחטים ולא רק מקטניות, וברדאע רובם היו עושים את הלחוח מחטים.

וכששאלתיו לגבי הפרשת חלה, אמר לי שהיו מפרישים לאחר האפייה ובלי ברכה. ושאלתי עוד, אם הוא זוכר בודאות שלא בירכו. ענה לי, שהוא לא היה במעמד, אבל כך הוא מתרשם, שהפרישו בלי ברכה, שהרי יש אומרים שאין צריך כלל להפריש חלה, מאחר שבלילת הלחוח היא רכה וכו'. בקיצור, הוא אומר שלא לברך.

אותו הדבר הוא אמר לי, בשם הרה"ג נתנאל אלשיך שליט"א. הוא שאל גם אותו על כך. והוא אמר לו, כי ישנם מקומות, שעשו את הלחוח מן החטה, ולא הפרישו חלה.

אבל בעצם, הרב בסיס שליט"א אמר לו בעל פה, כי הוא לא יכול לדעת האם נהגו בתימן להפריש מזה חלה, והמסקנא שלו היא לפי מה שהוא ראה פה בא"י. הרי בעצם, הוא לא ראה זאת בתימן, כיון שהוא עלה ילד קטן. אבל הוא זוכר, כי בשנים הראשונות שעלו לכאן לא"י, שזה כבר נעשה מחמח חטה, לא בירכו על כך. מפרישים אחרי האפייה, בלי ברכה. הוא לא בטוח כי כך הדבר נעשה, אבל כך הוא ראה כאן בארץ ישראל, לכן הוא אומר כי זה 'משקף' את מה שהיה בתימן (בסגנון זה הוא אמר, כאשר שמעתי). מזה הוא הגיע למסקנא. אם כאן בא"י כך עשו, מסתמא גם בתימן עשו כך. בקיצור, אין עדות ברורה

אנחנו פסקנו בס"ד בכמה ספרים, לגבי הפרשת חלה מלחוח, כי מהעיסה דהיינו מן הבצק אין מה להפריש, כיון שזה נוזלי, זה עדיין לא עיסה שאפשר להגדיר אותה שאפשר להפריש עליה חלה, רק אחר כך, בזמן שיש צירוף כלי לאחר שזה כבר נעשה, רק אז חל העניין של הפרשת חלה.

ולגבי מה שנהגו בעבר, כתבתי בשו"ת עולת יצחק [חלק א' סימן ק"מ דף ש"נ ד"ה והלחוח] כך, ומה ששמעתי שיש מן הנשים שאינם נוהגות להפריש חלה מן ה"לחוח", אין מזה שום ראיה. ישנם האומרים, למה אתה אומר להפריש חלה מהלחוח כאשר ישנו צירוף כלי? הרי לא נוהגים להפריש חלה מלחוח? לכן כתבתי, שאין שום ראיה מכך. כי בתימן לא היו עושים הלחוח אלא ממין קטניות המצוי להם, לפיכך לא הורגלו בזה, משא"כ בזמנינו כאן שעושים ממין דגן.

לגבי תימן, אם הייתם שואלים את הדור שעבר, מה הברכה על הלחוח? הם היו אומרים לך, שהכל נהיה בדברו. לא בורא מיני מזונות, ולא המוציא בקביעות סעודה, אלא שהכל והסיבה היא, כי זה נעשה ממין שנקרא בלשונם "יִרְה", מה שנקרא כאן כיום בשם דורא. זה לא מחמשת מיני דגן, ולכן בירכו על כך שהכל, ולא הפרישו מכך חלה, כיון שזה פטור. לכן ישנם המתפלאים, הפרשת חלה מלחוח? לא שמענו. אכן, 'לא שמענו', כי הדבר לא היה שייך. אבל היום בזמנינו, כולם עושים זאת מן החטה, וממילא יש על כך חיוב של הפרשת חלה, אם זה מצטרף.

הרב אסף לוי יצ"ו כתב לי, שהוא דיבר על כך עם כמה תלמידי חכמים.

הערה מהקהל: הוא כתב על זה מאמר בקובץ דברי חפץ.

על הדבר הזה, מה נעשה בתימן, אלא מתוך שמסתמא כך היא רוח הדברים.

שאלה מהקהל: אולי היה להם חיבור כלי? תשובת מרן שליט"א: זאת היא הנקודה. נגעתם בנקודה העיקרית. חושבני, כי בעצם זהו הנושא. פה בדיוק הבעי. בדרך כלל, הרי בתימן עשו לחוח ממיני קטניות. והם מעידים, שישנם מקומות שעשו מחטה. יכול להיות. נאמין להם. תלמידי חכמים, הם שאומרים זאת. אני מקוה, שלא היה בלבול במשך הזמן, ושלא שכחו. אנחנו כבר מדברים, על עשרות שנים אחרי כן. כבר ישנם טעויות, בין מה שעשו בא"י, לבין מה שעשו בתימן. כבר לא יודעים, מה היה בא"י, ומה היה בתימן. כבר היתה שכחה. הדבר אינו ברור. ואולי נשתנה משהו בזמן האחרון בעיר רדאע.

אבל נניח שהדבר כך, נקבל את העדות הזאת, שאכן כך היה. והם אומרים, שלא הפרישו חלה. ואם הפרישו, הפרישו בלי ברכה. עכ"פ אם יש מקומות או אנשים שעשו לחוח מחטה, הם מיעוט. הדבר מצויין. ברור מאד. הרי כפי שאמרנו, החיוב הוא רק כאשר זה כבר נעשה לחם, לא כאשר זה עיסה, אלא רק לאחר שיוציאו זאת מן התנור, ושמו זאת מחוץ לתנור, זהו דין 'הרודה והנותן לסל', שאז הכלי הוא מצרפן לחלה. אבל הרי מהרי"ץ בשו"ת פעו"צ אומר, כי זה דוקא אם הוא נתן זאת ישר לתוך הכלי, אז הוא מתחייב בחלה. זהו דין, הרודה והנותן לסל. כך שיטת ספר החינוך, והרמב"ן, ועוד הרבה ראשונים. יש רשימה של ראשונים, הסוברים כך. המעניין הוא, כי דוקא רבינו הרמב"ם לא סובר כך. בכל אופן, מה שנוהגים להפריש חלה, זה דוקא כאשר חיוב חלה נוצר מיד כאשר הוציאו מן התנור או מן המחבת את הלחוח, או כל דבר שעדיין לא הפרישו ממנו חלה, הוא מתחייב בהפרשת חלה בצירוף כלי, אבל זה דוקא אם שמו אותו

בכלי מיד לאחר שהוציאו אותו מן התנור. אם זה עבר למקום אחר, כגון אם שמו זאת על השלחן, ומן השלחן שמו זאת לתוך כלי, הם סברו כי על כך בכלל אין חיוב הפרשת חלה.

צירוף כלי, זה דוקא אם זה נהיה ישר מן התנור, או מן המחבת. כאשר שמו זאת ישר לתוך כלי, אז הכלי מצרף אותם. א"כ מובן, כי כיון שבדרך כלל זה לא היה, לכן הפרישו בלי ברכה. ממילא, אין שום ראיה מכך שהם לא נהגו לברך, כי פשוט מאד, לפי המנהג זה כך. ביארתי זאת בס"ד בשלחן ערוך המקוצר, ישנן סעיף מפורש על עניין זה.

כתבתי שם [בסימן ק"ע סעיף י"ג] כך, אם לא הניח מיד בהוצאתו מן התנור או המחבת לתוך כלי שיש לו דפנות או על גבי מפה באופן הנז"ל, אלא הניח תחילה על גבי שלחן או לוח וכדומה, אלא שאחר כך העבירן משם לתוך כלי שיש לו דפנות או שכיסה אותן אחר כך במפה, ואפילו רק מלמעלה ולא מלמטה, וכן אם כפה כלי כגון תבנית אפייה על חלקן העליון של ככרות, אף על פי שצריך להפריש מהם חלה, מכל מקום אין לברך עליה, כיון שיש סוברים שבאופן זה כבר נפטרו מן החלה ואינם חוזרים להתחייב.

והבאתי בעיני יצחק [הערה מ"א] את המקור לכך, שו"ת פעולת צדיק למהרי"ץ חלק ב' סימן רנ"ה שחשש לדעת ספר החינוך הסובר דדוקא הרודה ונותן לסל מתחייב. לאחר מכן הבאנו כמה פרטי דינים, היוצאים מן העניין הזה. דהיינו, גם אם מפרישים חלה, זה רק מספק, ממילא מובן מדוע לא בירכו על כך.

שאלה מהקהל: אין צירוף, בעיסה בעצמה? תשובת מרן שליט"א: לא, כיון שזה נוזלי, הוא עדיין אינו עיסה. החיוב יהיה רק לאחר שזה ייאפה. בתוך התנור בעצמו, גם אם יהיה שיעור, אין מציאות שזה יהיה, כיון שלא אופים כמות כזאת. אבל נניח שיעשו כך, זה גם לא

השני, צריך להפריד אותם, בכדי שיתאזרו. שאם לא כן הם יהיו כמו דייסא.

שאלה מהקהל: לפי מה שהרב אומר, אין בכלל מציאות כזאת, שיפרישו עם ברכה? תשובת מרן שליט"א: נכון. זה לא מציאותי. לכן מובן, מדוע הם לא בירכו.

צריכים כבר לסיים. אמרתי שנדבר על עוד נושא, המתיוונים של זמנינו. אבל כפי שאתם רואים, לא הספקתי. רבות מחשבות בלב איש, ועצת יי' היא תקום [משלי י"ט, כ"א]. אולם חושבני, כי ברוך ה', פחות או יותר, מה שכן דיברנו יצא טוב ומלא. [עניין המתיוונים, הושלם לבסוף בשיעור הבא. העורך]. אני מעדיף שהדברים יהיו ברורים ומושלמים, מאשר שנגיד רק ראשי תיבות וסופי תיבות. וחפץ ה' בידינו יצלח, אבי"ר.

מצטרף. רק לאחר שזה יוצא מן התנור, ושמים מיד לתוך כלי, ומצטרף שם שיעור חלה, רק אז חל החיוב. בדרך כלל, זה לא קורה. ממילא מובן, מדוע הם לא הפרישו חלה. הלכך, מה שהם מעידים על המנהג, אין לכך שום משמעות. כי זה לא שהם סברו שזה לא חייב בחלה. זה כן חייב, אבל הם עשו באופן שלא היה צירוף כלי, או באופנים שישנן ספיקות, או שנהגו שבלאו הכי זה פטור, ממילא מובן מדוע ההפרשה היתה בלי ברכה.

שאלה מהקהל: רק באופן שישנו צירוף כלי מיד, אני חייב בהפרשה?

תשובת מרן שליט"א: כן. אז זה חייב בודאי. אם הצירוף נהיה בשלב הבא, כמו למשל כאשר לפעמים מקבלים עוגות מכמה משפחות, חלקם הפרישו וחלקם לא הפרישו, אם לא היה שיעור הם לא הפרישו, א"כ כעת זה רק ספק, ממילא בזה הם כבר פטורים, כי זה כבר ספק ספיקא. אולי בכלל לא היה חייב, ומי אמר שעכשיו ישנו שיעור.

שאלה מהקהל: השלחן מצרף? תשובת מרן שליט"א: שלחן לבד, לא מצרף, רק אם יש לו דפנות.

שאלה מהקהל: יש כלי כזה של נצרים, שכאשר מוציאים את הלחוח מן המחבת, מיד שמים עליו את הלחוח.

תשובת מרן שליט"א: יפה. באופן הזה, אז כן. אבל כאשר מוציאים את הלחוח, צריך לתת לו בהתחלה שהוא יתקרר. לא שמים אחד על

הודעה חשובה!

שיעור זה הוקלד ע"י שמיעה בעיקר, נערך והגה לפי הבנת העורך.

השיעור היה לנגד עיני מרן שליט"א קודם הוצאתו, הוסיף עניינים וציין מקורות, שיפר ותיקן דברים רבים, אולם מפאת העומס הרב המונח על כתפיו, נבצר ממנו לעבור הגהה מדוקדקת, להאיר ולהעיר בהרחבה כבשיעורים שעברו. לאור האמור, בכל ספק או שאלה המתעוררת למעין בשיעור זה, יש לו לברר היטב את הדבר להלכה ולמעשה אצל מרן שליט"א. הערות ותיקונים יתקבלו ברצון. ניתן להקדיש את הוצאת השיעור לע"נ, או לרפואה, הצלחה ופרנסה טובה. פרטים בטלפון: 050-4140741

